

Kunst- & Cultuuronderwijs als Burgerschapsonderwijs

Online symposium 27 mei 2021

TRANS- FORMATIEF BEELDEND KUNST- ONDERWIJS

Kunstonderwijs ter bevordering van persoonsvorming

Melvin Crone ●

Contact:

Melvin Crone: melvin.crone@ahk.nl of via LinkedIn

Rode Draad

1. Voor welke toekomst leiden we op?
2. Persoonsvorming
3. Authenticiteit
4. Transformatieve leerproces
5. Hoe dan?

Zorg dat je een rood en een groen voorwerp voor de camera kunt houden.

Houd iets **groen** voor de camera als de volgende situatie **van toepassing** is op jouw school.

Houd iets **rood** voor de camera als het **niet van toepassing** is.

Houd niets voor de camera als het niet van toepassing is voor jouw werksituatie.

1. Op mijn school bepalen de docenten de opdrachten voor de leerlingen.
2. Op mijn school bepalen de docenten hoe (proces) de opdracht wordt uitgevoerd.
3. Op mijn school bepalen de docenten de criteria waarop het werk van de leerling wordt beoordeeld.
4. Op mijn school beoordelen alleen de docenten.

Onze leerlingen gaan over 4 tot 10 jaar werken.

Wie weet hoe de wereld er over 4-10 jaar uitziet?

Wat moeten we onze leerlingen dan leren als we dat niet weten?

Opleiden tot wat?

En waarop moeten onze studenten hun leerlingen voorbereiden?

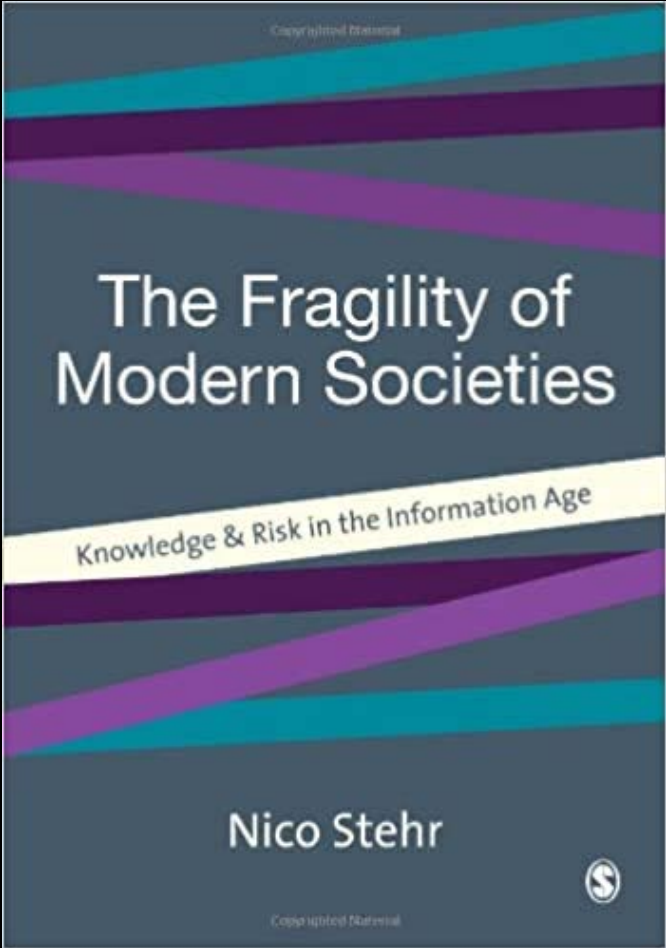
Keuzevrijheid

Keuzenoodzaak

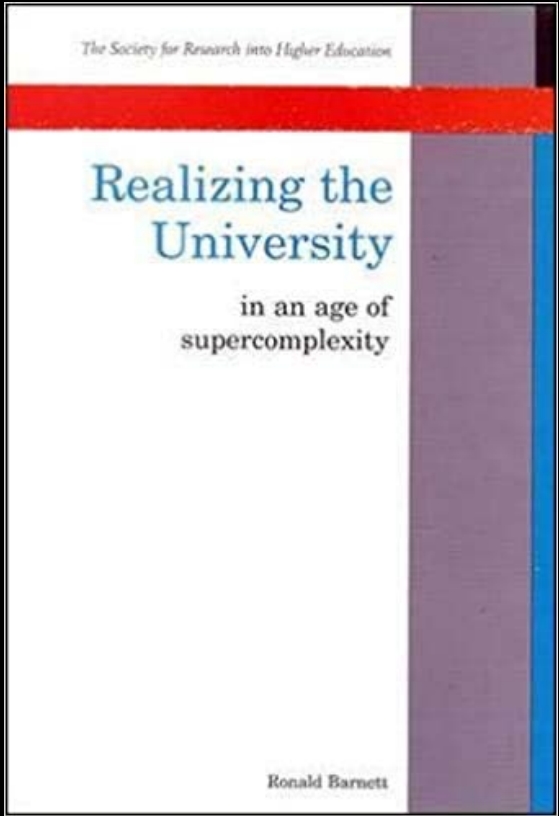
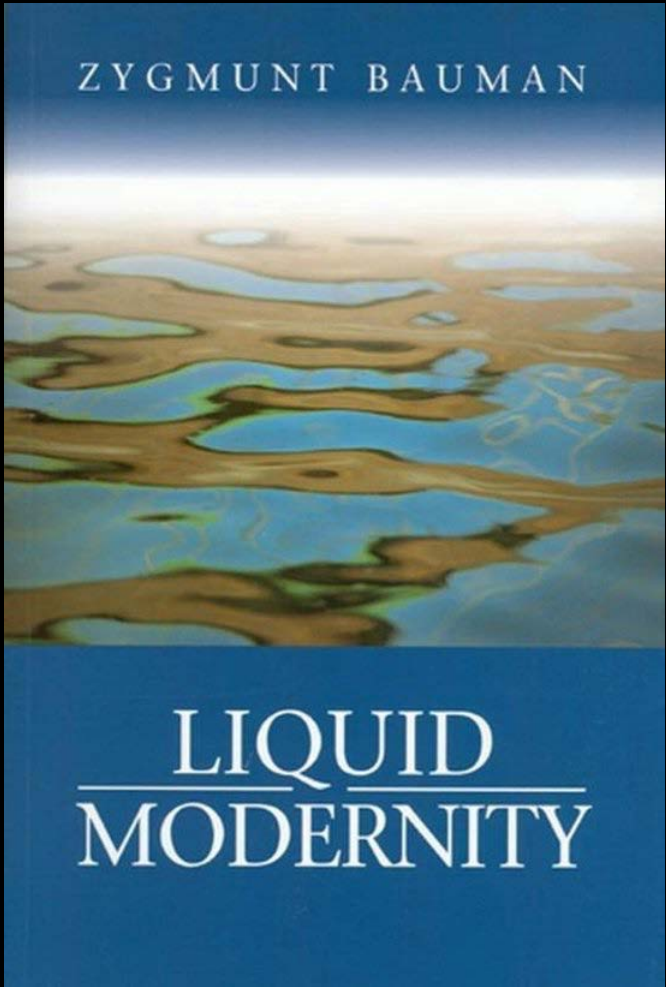
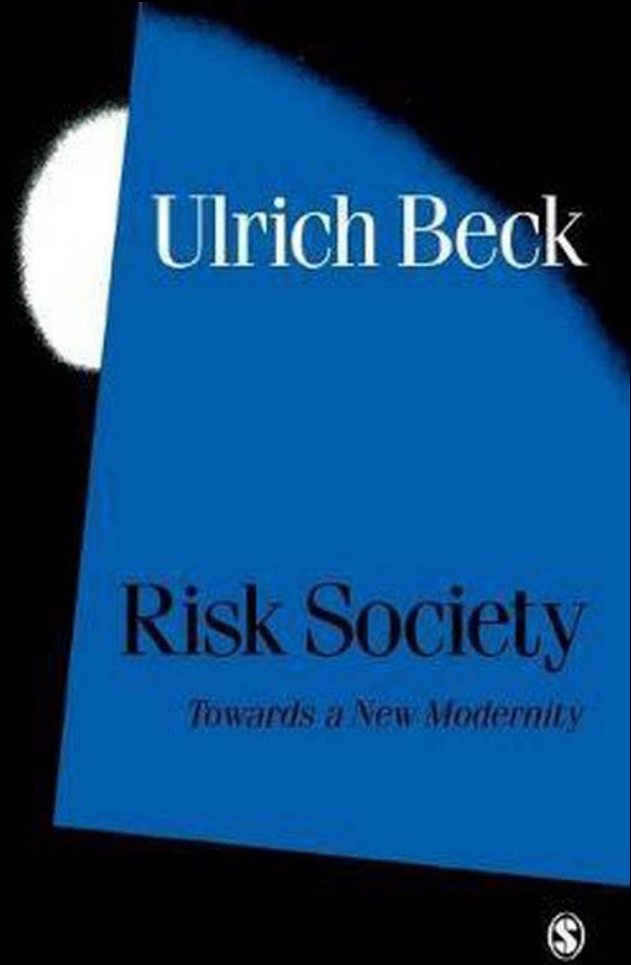
Kiespijn

Nico Stehr

Ulrich Beck

Zymunt Bauman

Ronald Barnett

... ons onderwijs
2032

Ons onderwijs2032

Eindadvies

platformonderwijs2032

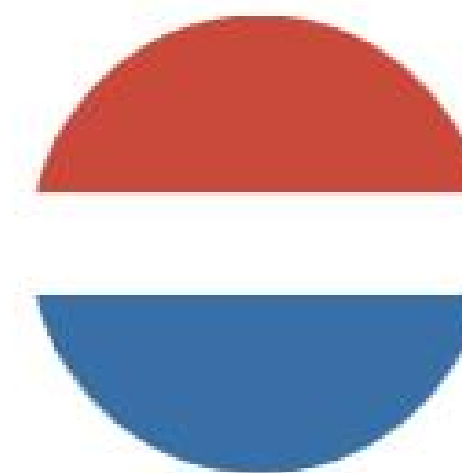
Januari
2016

Digitale
geletterdheid

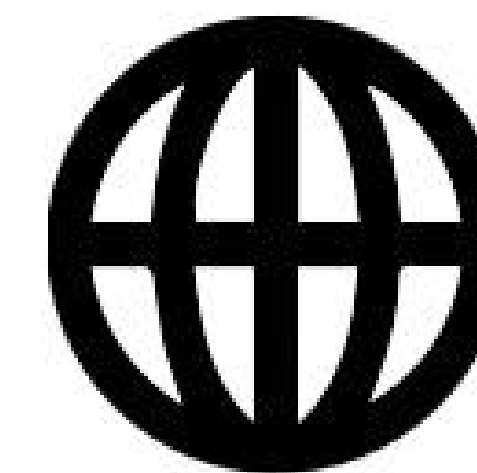
Engels

Nederlands

Rekenen &
Wiskunde

Burgerschap

Bewegen &
Sport

Kunst & Cultuur

Mens & Natuur

Mens &
Maatschappij

1. Wie ben ik?
2. Wie wil ik worden?
3. Wat vind ik belangrijk?
4. Hoe wil ik omgaan met anderen?

Persoonsvorming

identiteitsvorming

subjectief

VAAAG! (SLO, 2016)

intervorming

worden wie je bent

hoe je bent

vorming

Bildung

Authenticiteit

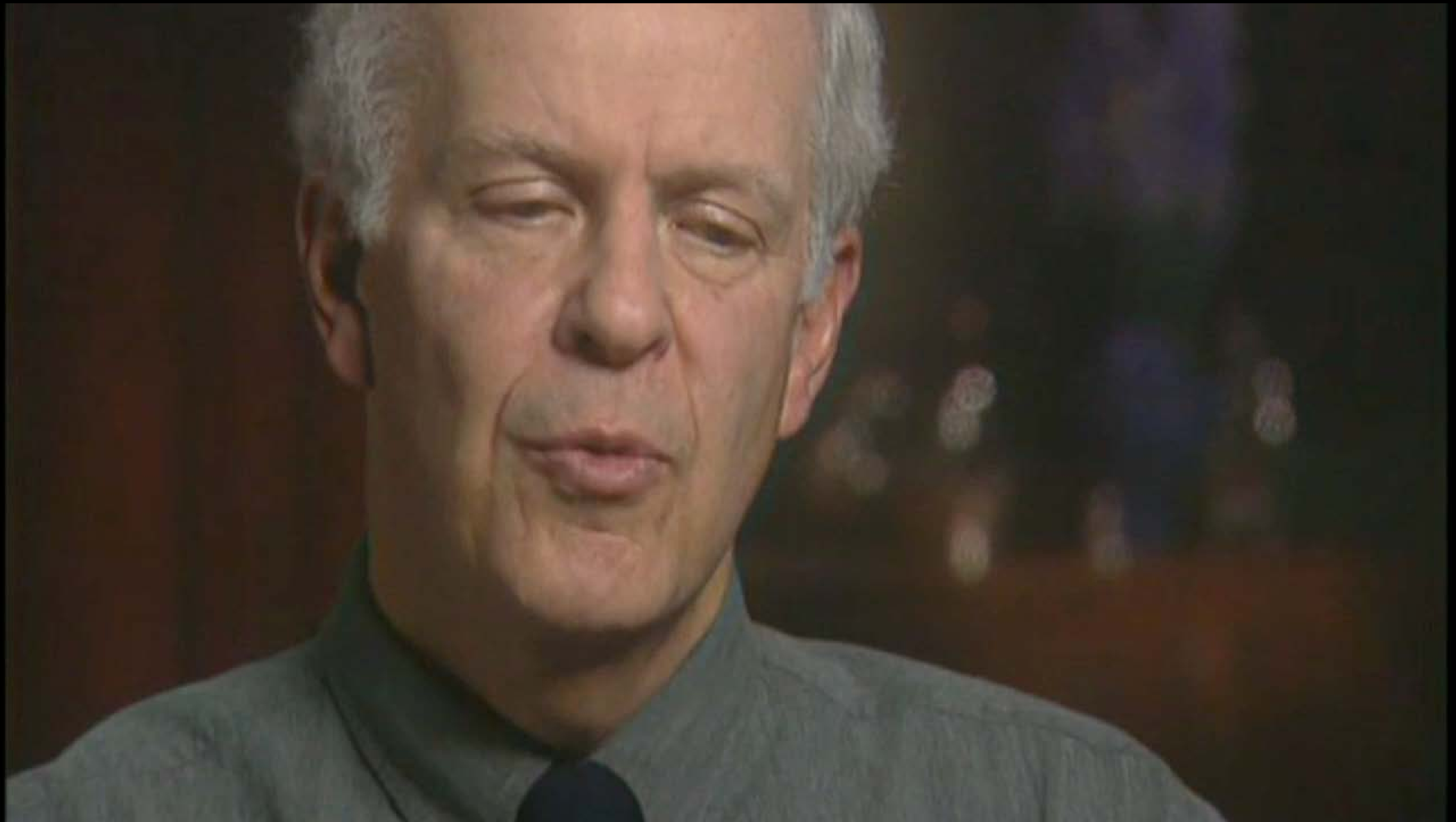
Authenticiteit als levenshouding

‘Er is een bepaalde manier van mens zijn die *de mijne* is. Ik ben geroepen om mijn leven op deze manier te leven, en niet als nabootsing van iemand anders. Maar dat verleent een nieuw belang aan de trouw aan mijzelf. Als ik dat niet ben, mis ik het doel van mijn leven, mis ik wat mens-zijn voor *mij* betekent.’

Taylor, 2002, 2011

Oefening:

‘Er is een bepaalde manier van docent zijn die *de mijne* is. Ik ben geroepen om mijn docentschap op deze manier in te vullen, en niet als nabootsing van iemand anders of invulling van iets anders. Maar dat verleent een nieuw belang aan de trouw aan mijn docentschap. Als ik dat niet ben, mis ik het doel van mijn docentschap, mis ik wat docent zijn voor mij betekent.’

Authenticiteit als levenshouding

Transformatieve leerprocessen zijn nauw verbonden met authentiek werken.
(Kreber, 2013): het proces te worden wie je bent en je eigen waarden te verankeren.

Dat doe je door te streven de waarheid over jezelf te ontdekken en te blijven ontwikkelen. Voor deze waarheidsvinding heb je betekenisvolle

andere mensen nodig, met hun tradities en waarden, om je aan te spiegelen en te vormen (Taylor 2005).

Een opvallend deel uitmaakt van het rapport *Burgerschap op school* van de Inspectie van het Onderwijs (2016).

Voor leerling en docent!

1. Wie ben ik?

2. Wie wil ik worden?

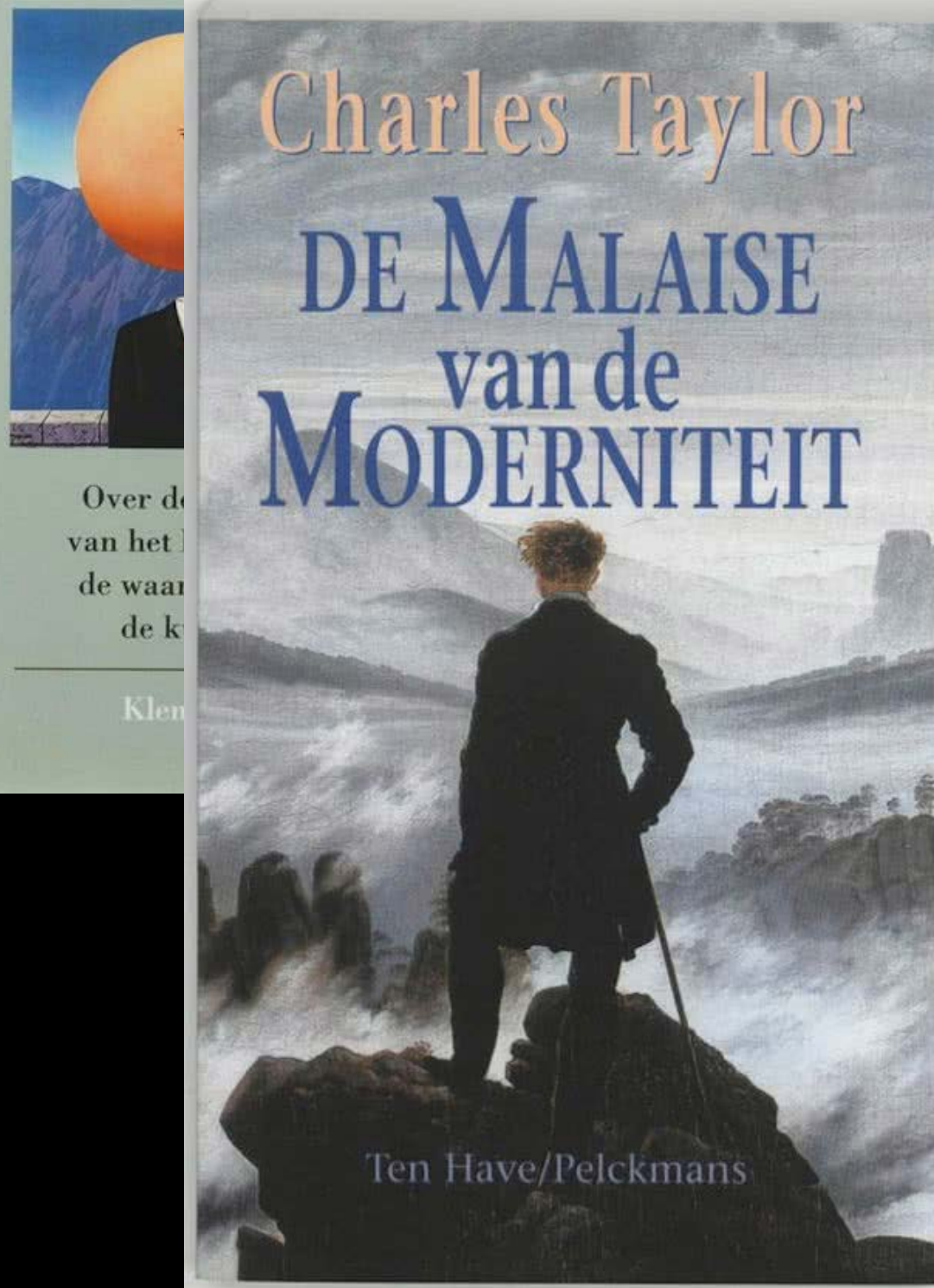
3. Wat vind ik belangrijk?

4. Hoe wil ik omgaan met anderen?

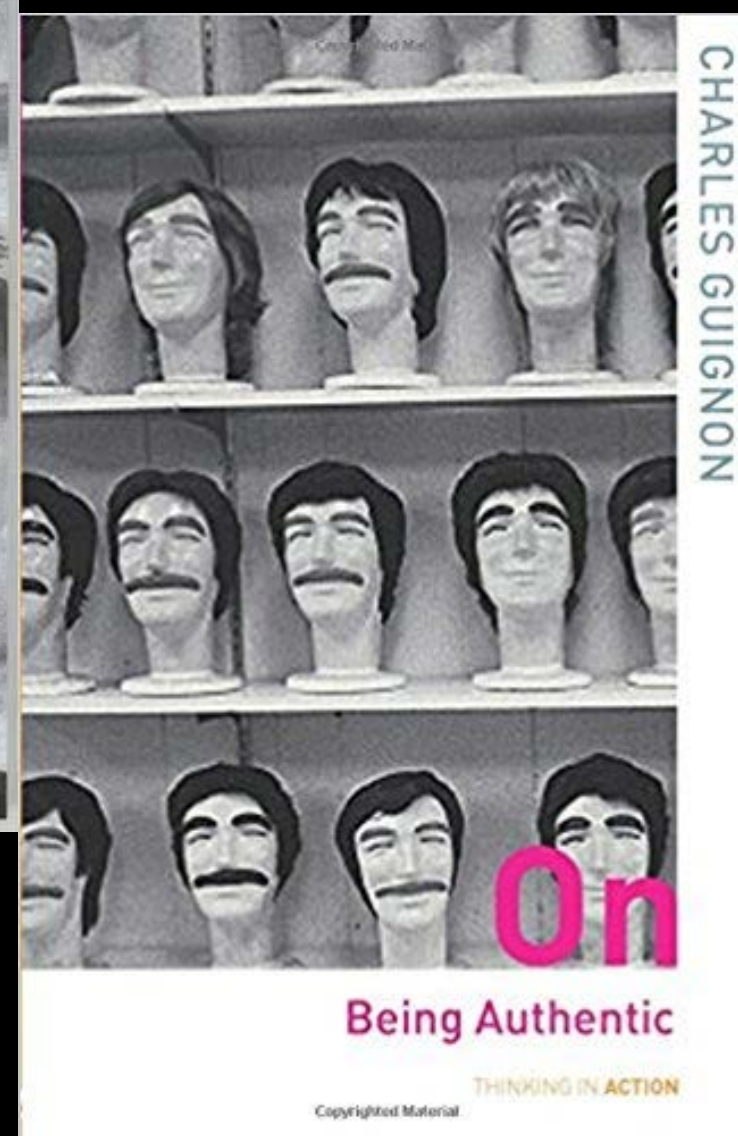
Kunstenaar als rolmodel

Kees Vuyk; de kunstenaar is een goed voorbeeld van een onderzoek naar de vraag 'wie ben ik, als mens zelf?' (Vuyk, 2002, p.199).

Kees Vuyk
**HET
MENSELIJK
TEVEEL**

Charles Taylor: 'paradigma's van zelfdefiniëring.' (Taylor, 2002, p. 69).

Guignon: 'Om een kunstenaar te zijn, moet je authentiek worden [...] Maar het omgekeer is ook waar: authentiek zijn is het worden van een kunstenaar.' (Guignon, 2004, p. 74)

Transformatieve leerproces

Transformatieve leerprocessen zijn nauw verbonden met authentiek worden (Kreber, 2013): het proces te worden wie je bent en je eigen leven zin te geven.

Kritisch reflecteren op aannames, overtuigingen, waarden en perspectieven waardoor ze opener, doordringbaarder en beter op waarden worden geschat (Mezirow, 2000). Kritische reflectie! Objectief en subjectief.

Transformatief leren

	Mezirow (2000)		Patteson (2002)
1	desoriënterend dilemma	A	Ontmoeting en desoriëntatie
2	zelfonderzoek		
3	bevraging van vooronderstelling		
4	delen van ervaring		
5	verkennen van nieuwe rollen	B	Experiment, twijfel en trots
6	nieuwe plannen		
7	nieuwe kennis en vaardigheden		
8	uitproberen nieuwe rollen		
9	nieuw zelfvertrouwen	C	Nieuw zelfbegrip en zelfvertrouwen
10	Integratie in het reguliere leven		

Kunst als middel voor transformatief leren

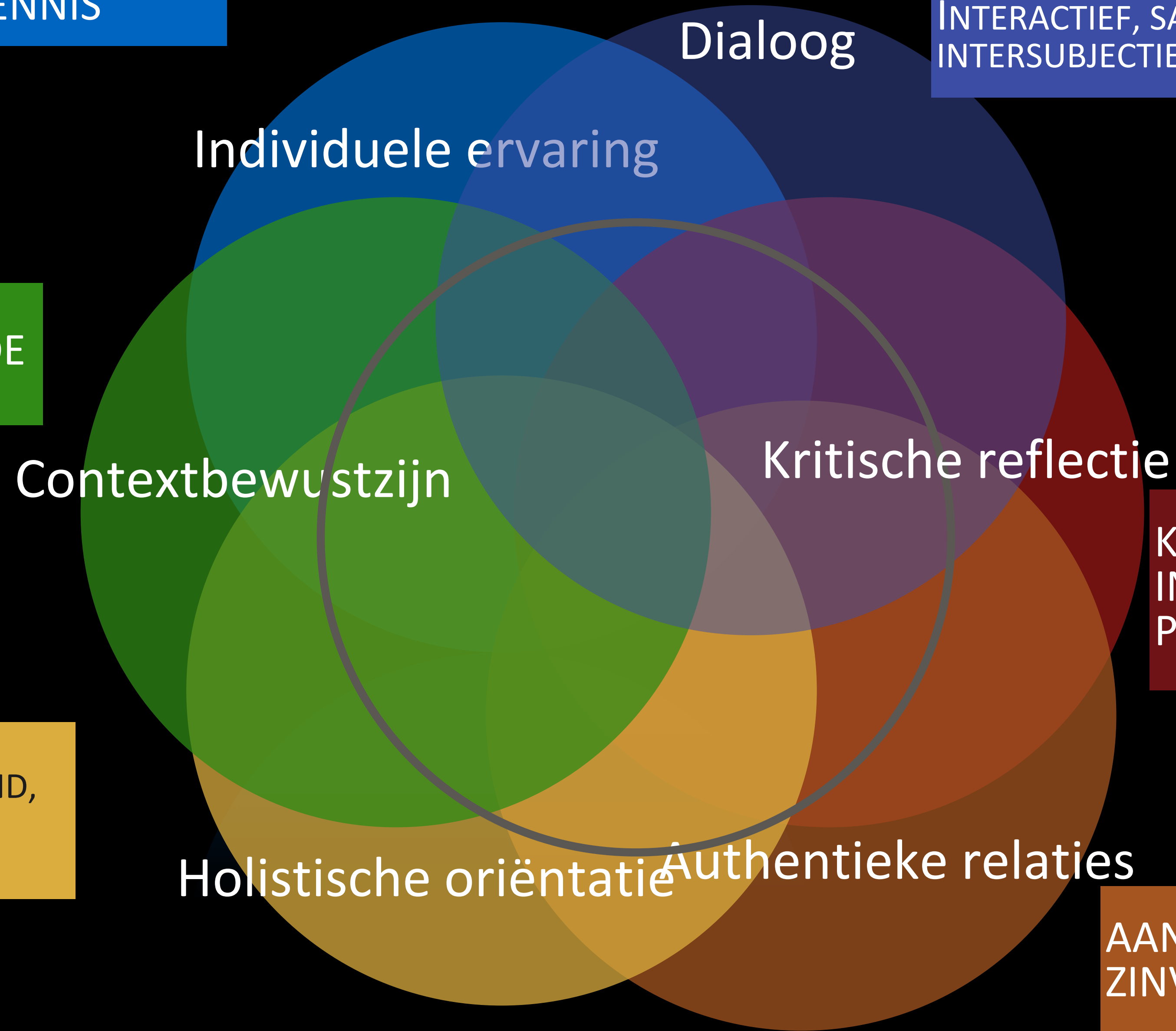
- Kunst kan ervaringen en **inzichten** te **onthullen** (Butterwick en Lipson Lawrence, 2009).
- Kunst heeft bij uitstek de potentie om verschillende **mogelijkheden** te **ontdekken** (Greene, 2000).
- Kunst kan **vraagtekens zetten** bij de dingen die eenieder als vanzelfsprekend heeft aangenomen (Greene, 2000).
- Kunst kan je naar de **wereld** laten kijken alsof ze ook **anders zou kunnen** zijn (Greene, 2000).
- De verbeelding van en door kunst maakt de weg vrij voor **empathie**, zich verbonden voelen met anderen, voor vernieuwingen en voor opnieuw beginnen (Greene, 2000).
- Met kunst kan de **verbinding** gelegd worden met **hart, ziel en lichaam** en met interacties **met de ander** (Tisdell & Tolliver, 2009)
- Kunst is het leermiddel om de verbeelding aan te spreken en zo de dialoog te bevorderen, zodat lerenden ervaren **hoe verschillend** anderen zich tot de wereld verhouden (Greene, 1995).
- De dialoog over en verschillende zienswijzen op kunst kan de **authenticiteit** van leerling en docent **bevorderen** (Dirkx, 2006).
- Kunst kan dienen als een poort naar een **dieper begrip van het eigen zelf** (Tisdell en Tolliver, 2009).
- Subversieve kunst kan waarschuwen en helpt **solidariteit** te bevorderen, **verantwoordelijkheid** te **nemen**, **alternatieve waarheden** aan te reiken of **trots** te **bekrachten** (Kreber, 2013).

STUDENT ALS BRON, ERVARINGSGERICHTE KENNIS

**HORizontale dialoog,
interactief, samenwerkend,
intersubjectief.**

**BEGRIIP EN OOG VOOR
DIVERSITEIT IN EN OM DE
MENS.**

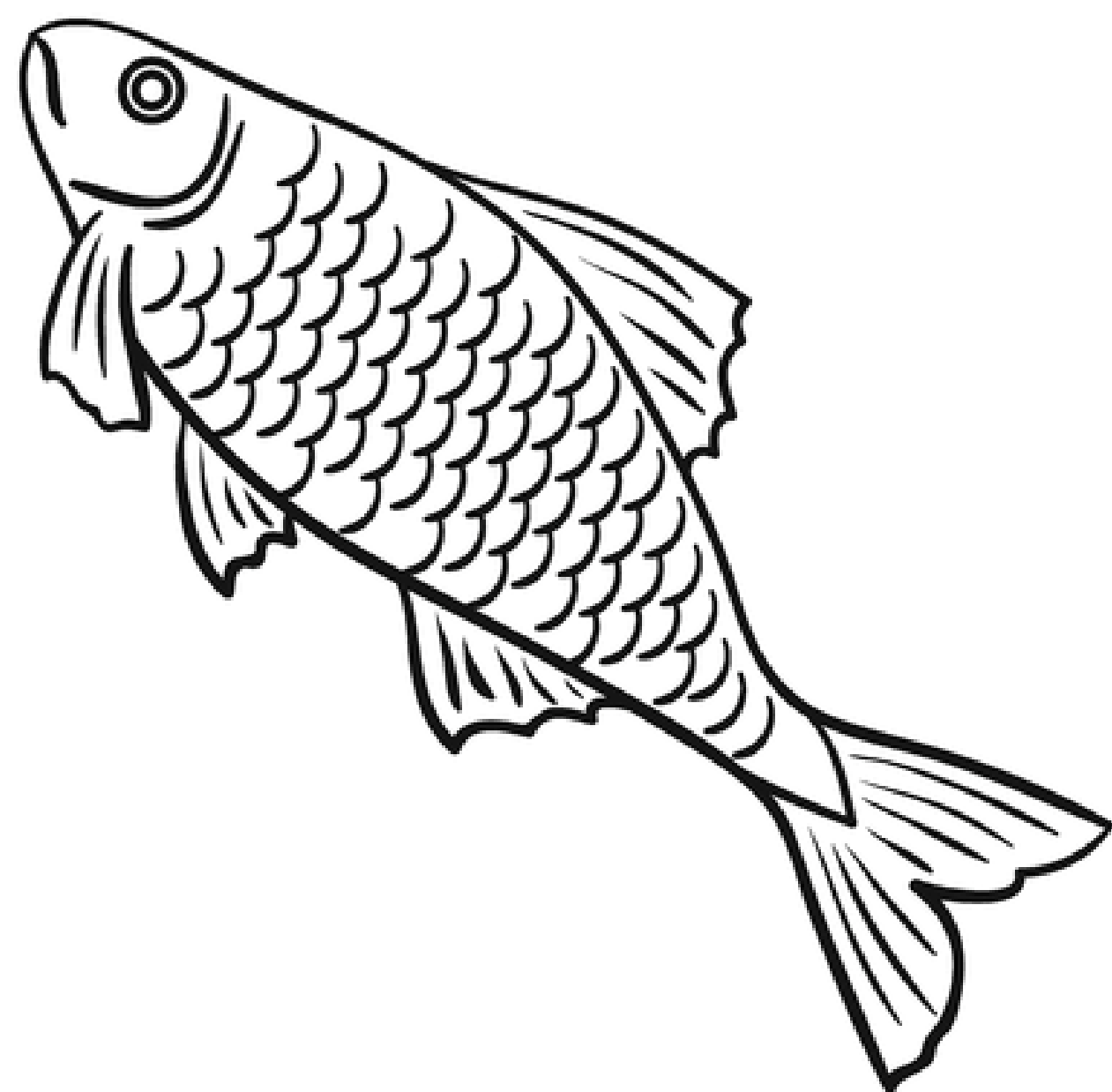
HELE PERSOON
AFFECTIEF, INTUÏTIEF, DENKEND,
FYSIEK, SPIRITUEEL

KRITISCHE REFLECTIE OP DE INHOUD, PROCES EN PREMISSE(N)

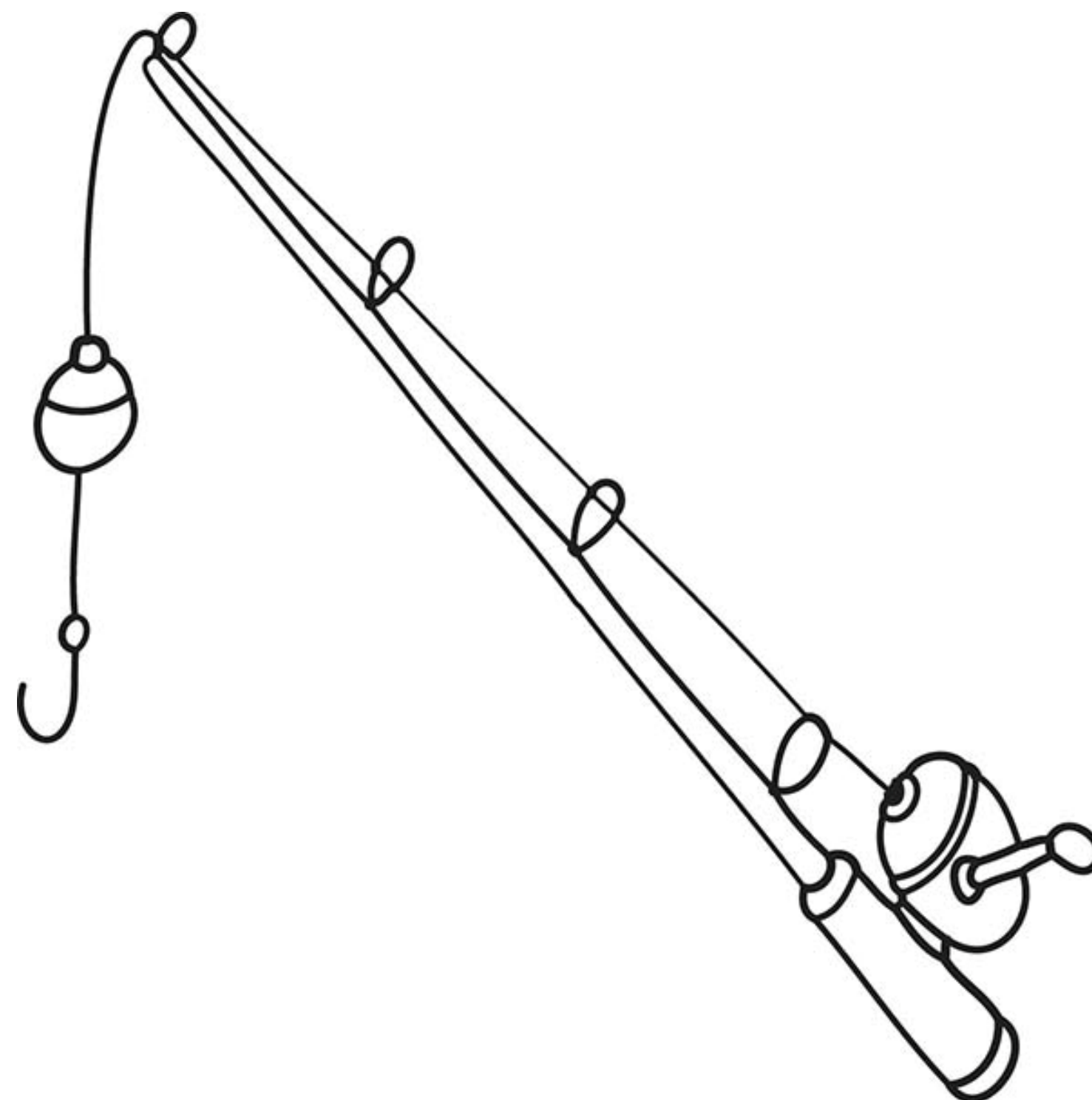
AANGAAN VAN OPRECHTE EN ZINVOLLE RELATIES.

DOCENT ONTWERPER LEEROMGEVING EN PEDAGOGIEK
LERENDEN CO-ONTWERPERS KENNIS EN LEREN (LL EN DOCENT)

Vis -> Kennis

Wat -> Inhoud

Hengel -> Vaardigheden

Hoe -> Proces

Paardenbloem ->
Wens, idee, verlangen

Waarom -> Betekenis

Hoe kunnen we leerlingen echt hun eigen beeldend werk laten maken? Hun eigen thema's, (beeldende) problematiek en oplossingsstrategieën laten ontdekken en ontwikkelen in relatie met hun omgeving?

Vier randvoorwaarden (klimaat)

1. Tijd: Niet de planning maar ontplooiing en inspiratie zijn de baas. Reflectie heeft tijd nodig. Je kunt aan het gras trekken maar het gaat er niet sneller van groeien...

2. Veiligheid: tips van docenten:

a. Laat jezelf ook zien. Leef voor wat kunst(onderwijs) oprecht voor je betekent. Jij belichaamt en bezielt het vak voor de leerlingen.

b. Neem leerlingen volstrekt serieus te nemen i.p.v. een leerling van kt2d (reducerend);

c. Maak afspraken hoe er met elkaar om gegaan wordt en handhaaf die afspraken 100% (99% is schadelijk).

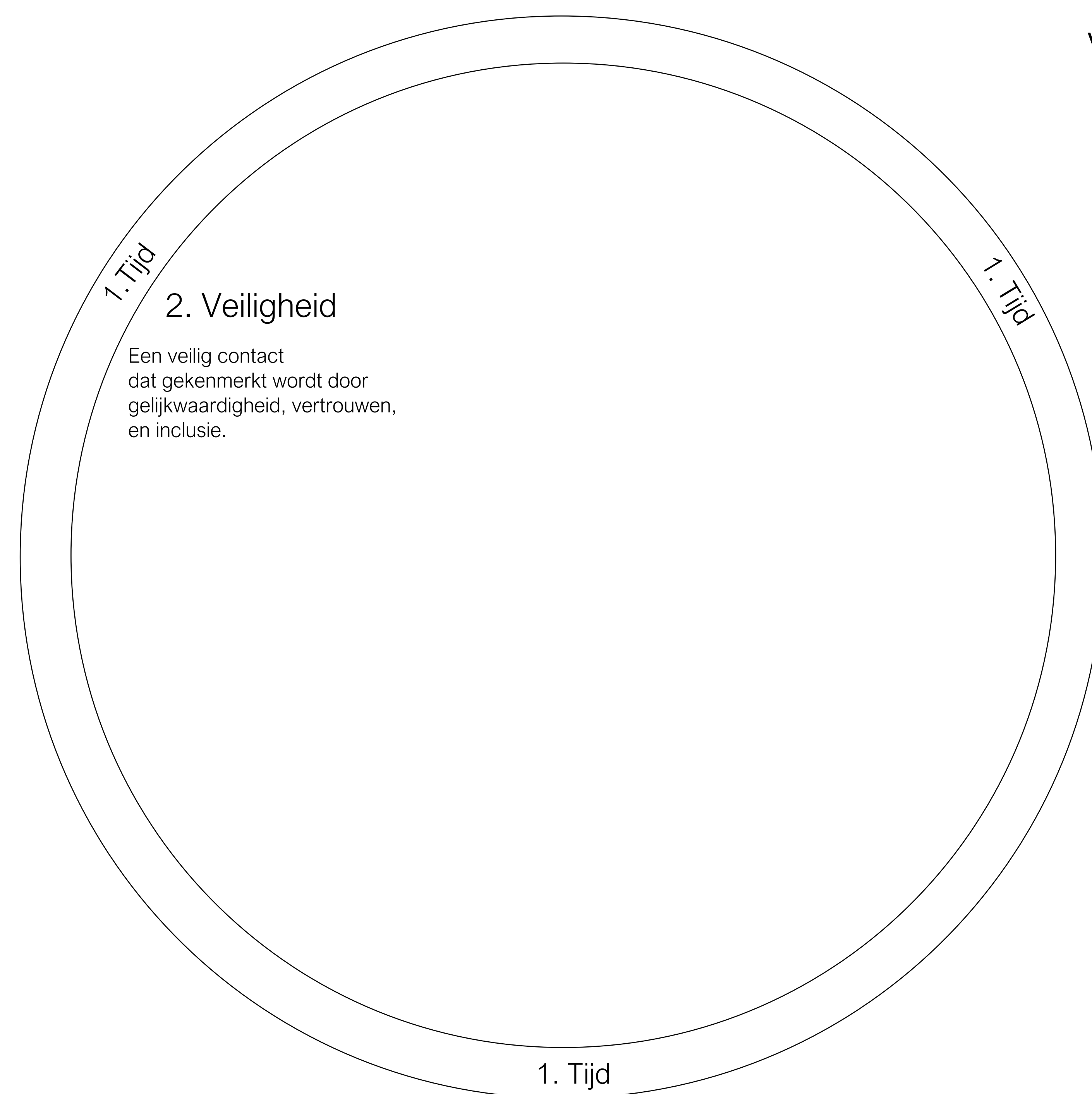
d. Geef een hand bij de deur (als dat niet raar is in de school).

e. Zorg dat je alle voornemen uit je hoofd kent.

f. Wantrouwen is fnuikend: 'Goed dat je er deze keer wel bij bent. Ik heb je gemist' i.p.v. 'Waar was je?'

g. Trap niet in de val om doorlopend te complimenteren. Veel complimenten betekenen niets meer. Wat is de betekenis voor de leerling hij/zij geen compliment krijgt.

h. Heb oog voor hun leven buiten school en durf dat eventueel te betrekken in de les. Kunst gaat over het leven... Kunst over Kunst is vaak saai en slecht en betekenisloos voor leerlingen.

Vier randvoorwaarden (klimaat)

3. Horizontale dialoog: tips van docenten:

a. Wees oprecht geïnteresseerd, leerlingen voelen dat feilloos aan.

a. Voer de dialoog met zo weinig mogelijk hiërarchie. Zit op hetzelfde meubilair. Spreek niet luid en zit niet te ver weg.

a. Faciliteer het gesprek maar domineer niet.

c. Groepjes van 7 personen werken het beste.

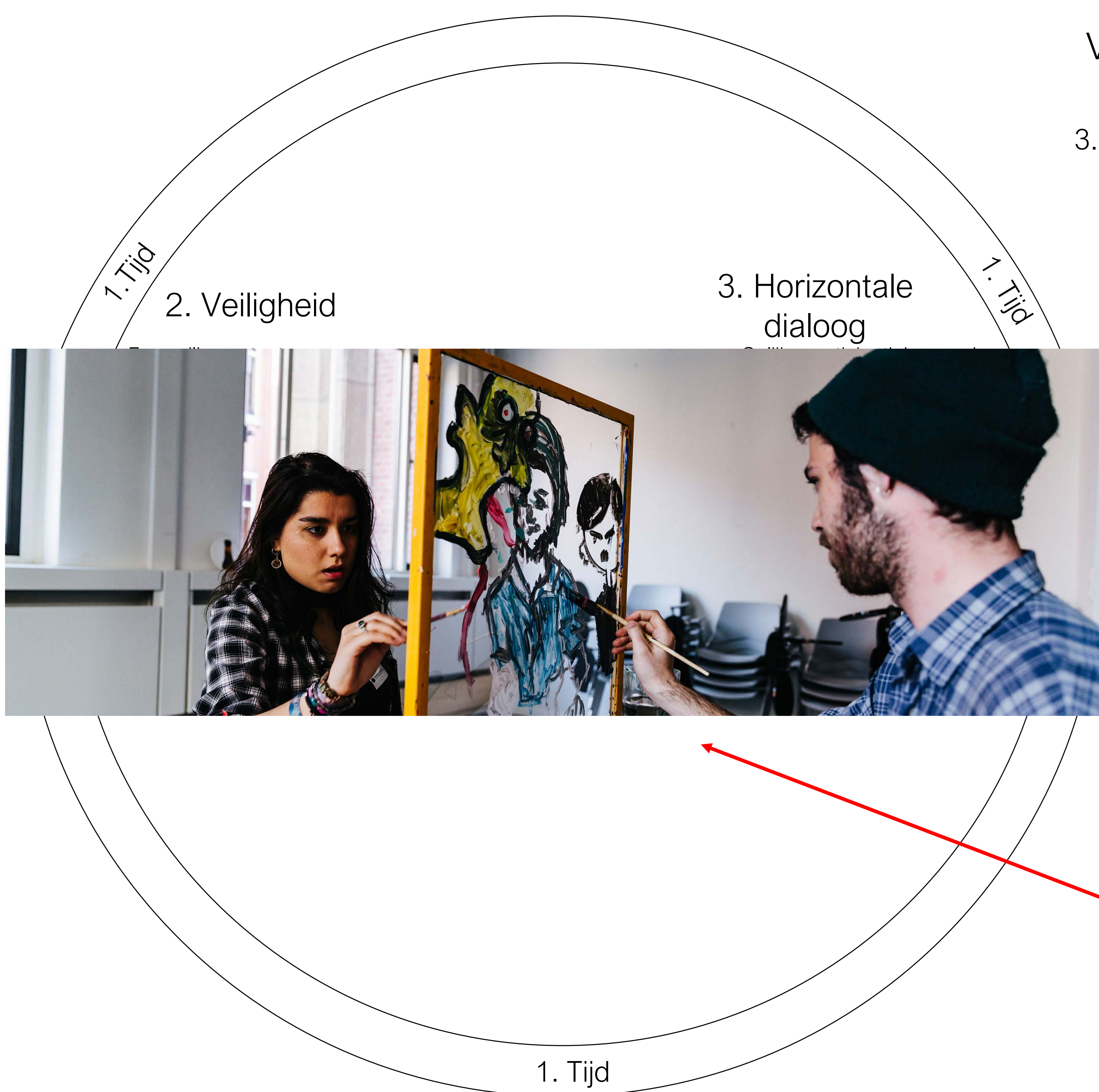
d. Zorg dat leerlingen *participatiekansen* krijgen, dat is wat anders dan verplicht wat zeggen.

e. Zorg dat leerlingen op verschillende manieren de dialoog kunnen voeren; verbaal, op schrift en daarna voorlezen, anoniem en de docent voor laten lezen. Laat ze iets meenemen of tonen wat iets zegt dat zij niet kunnen zeggen (omdat het ze misschien erg raakt).

f. Je kunt ook de groep of kleiner maken als het niet werkt.

g. Leerlingen kunnen ook een artistieke dialoog aangaan met elkaar.

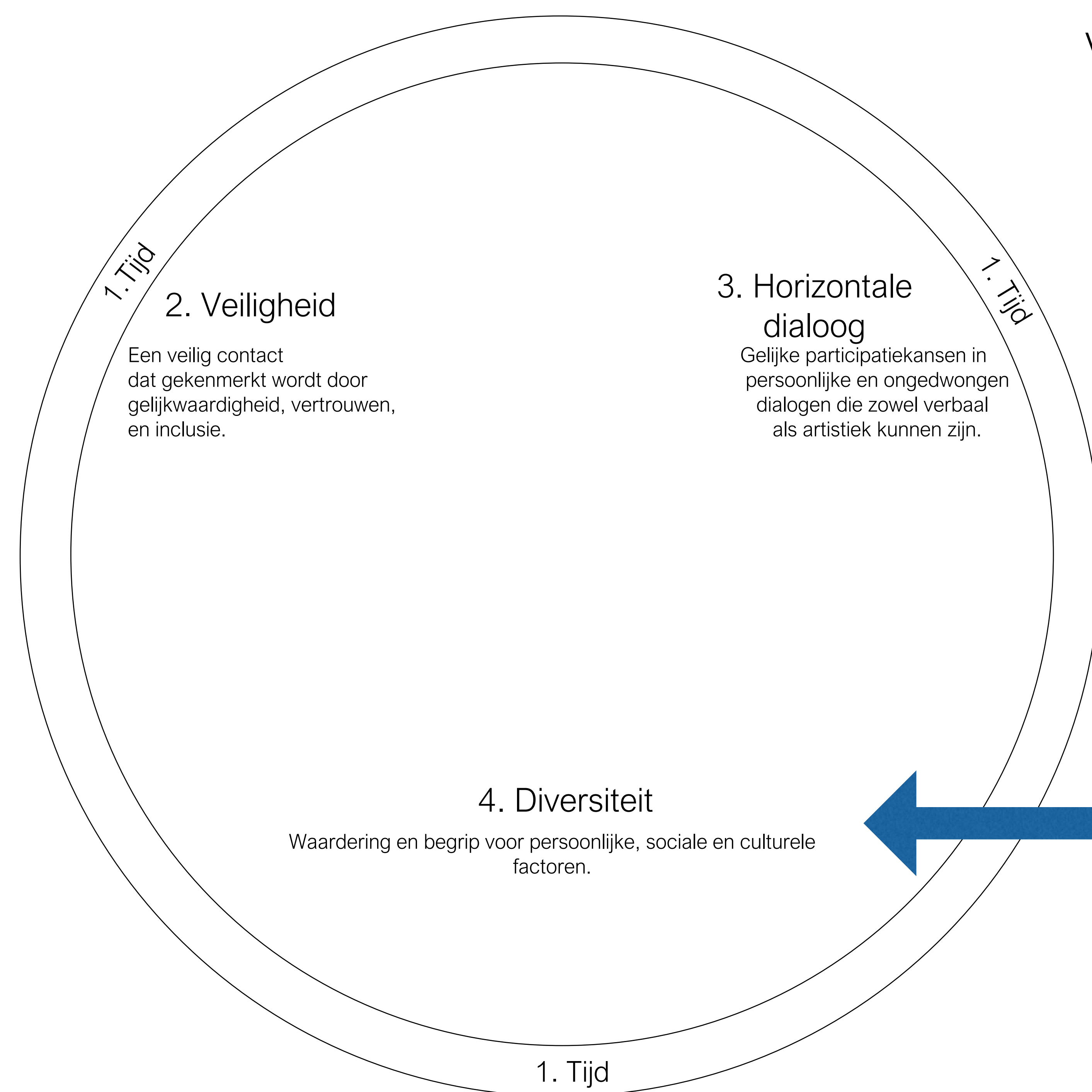
h. Maak het een beetje huiselijk (thee en druiven op tafel werkt).

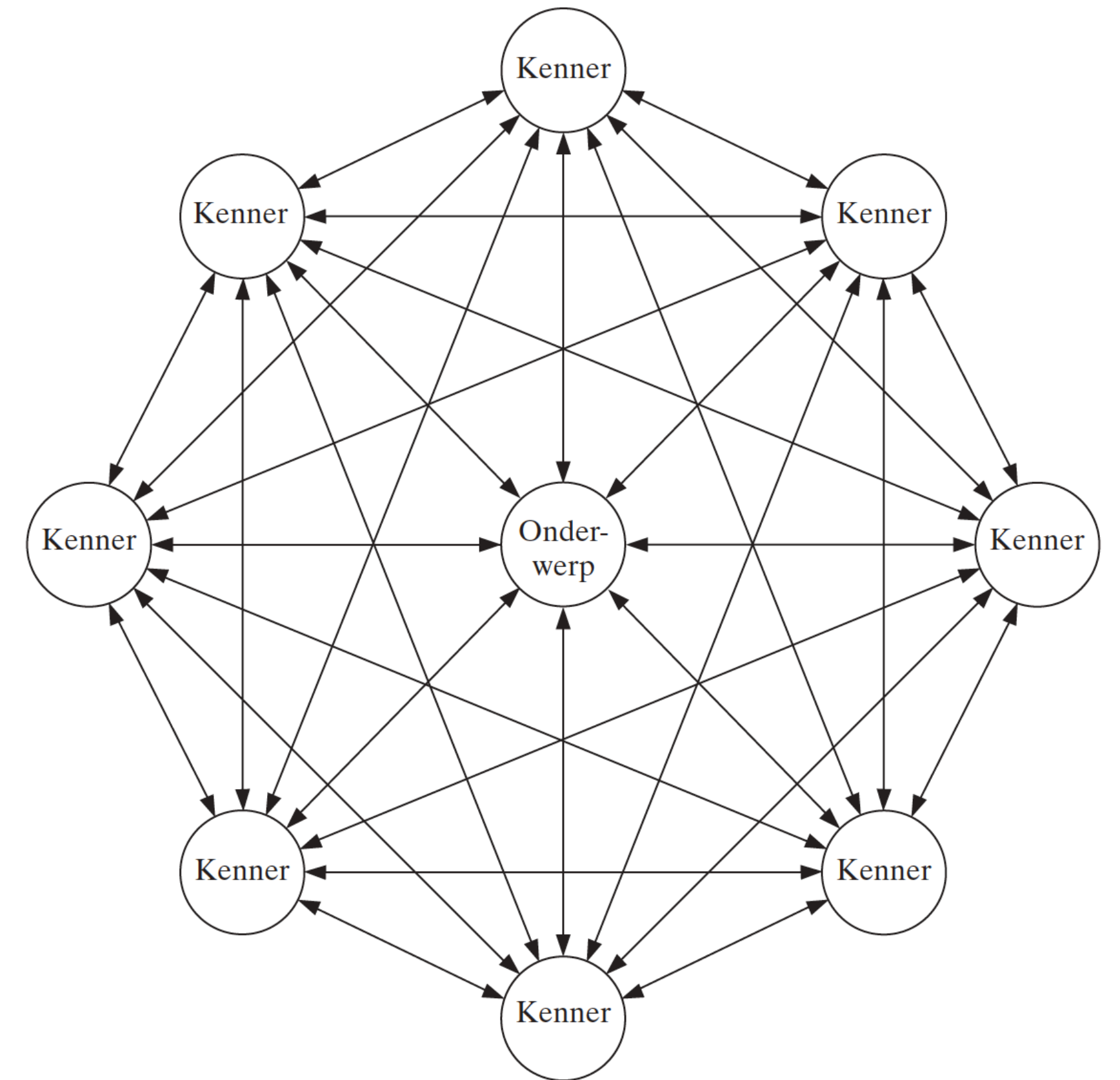
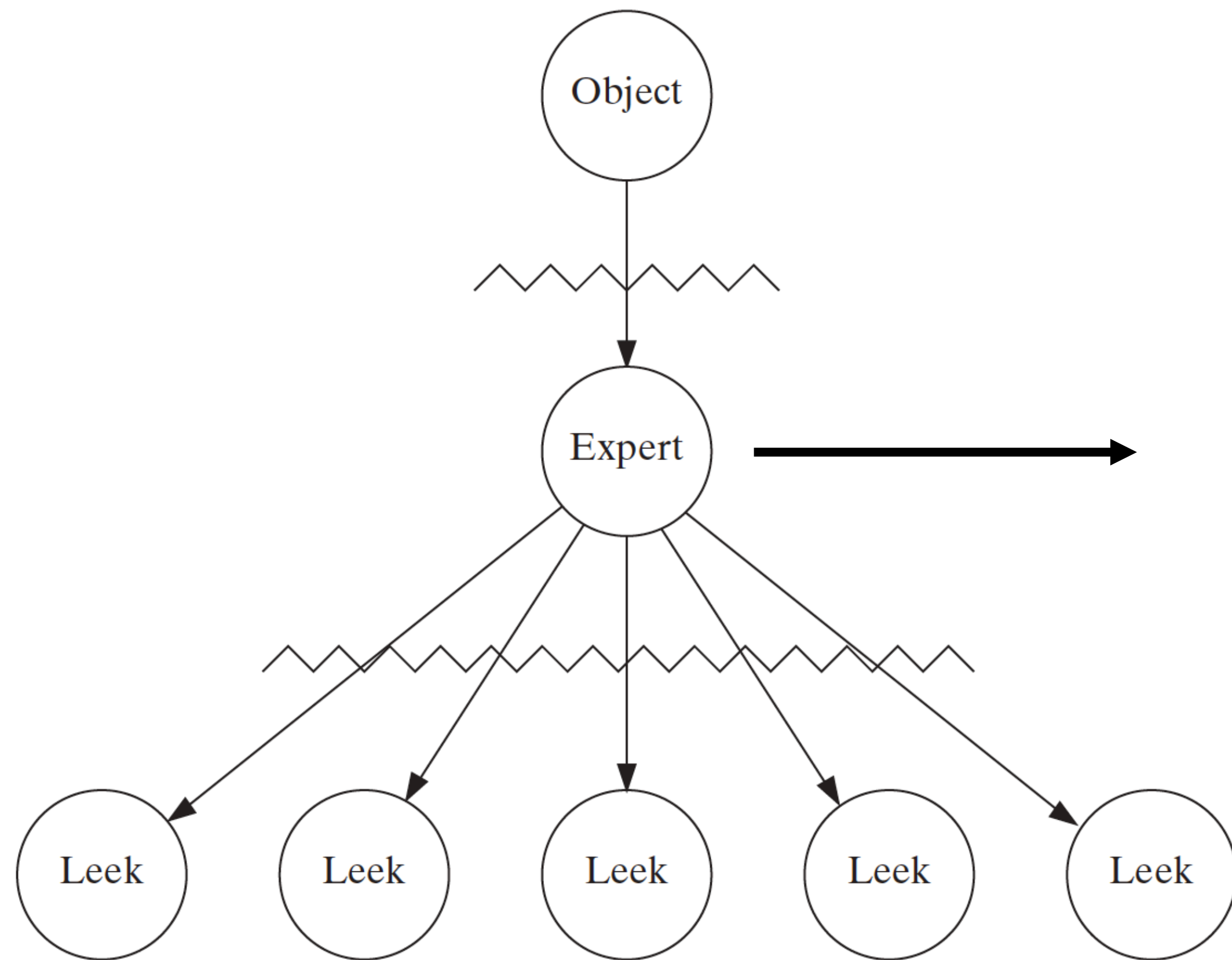

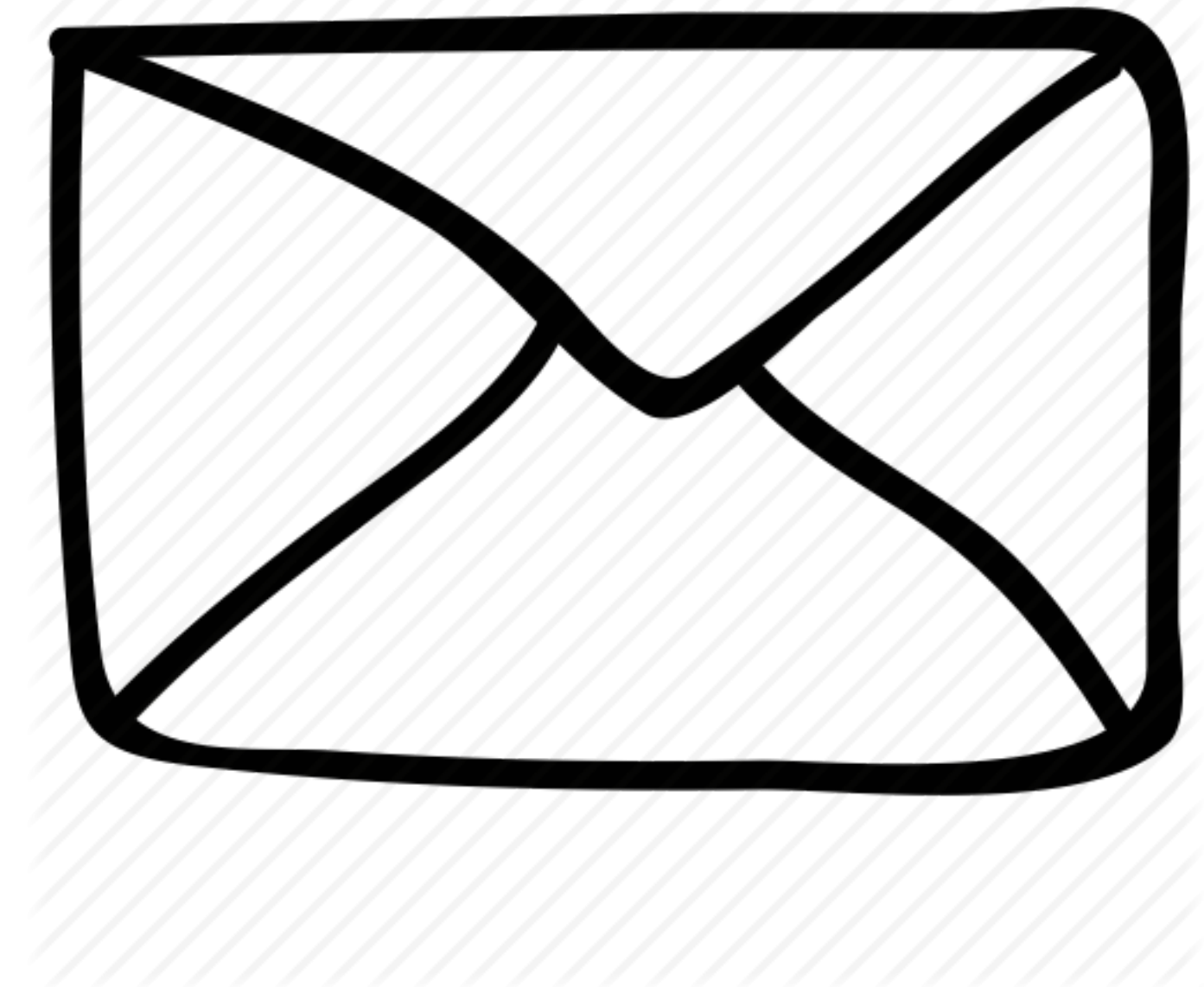
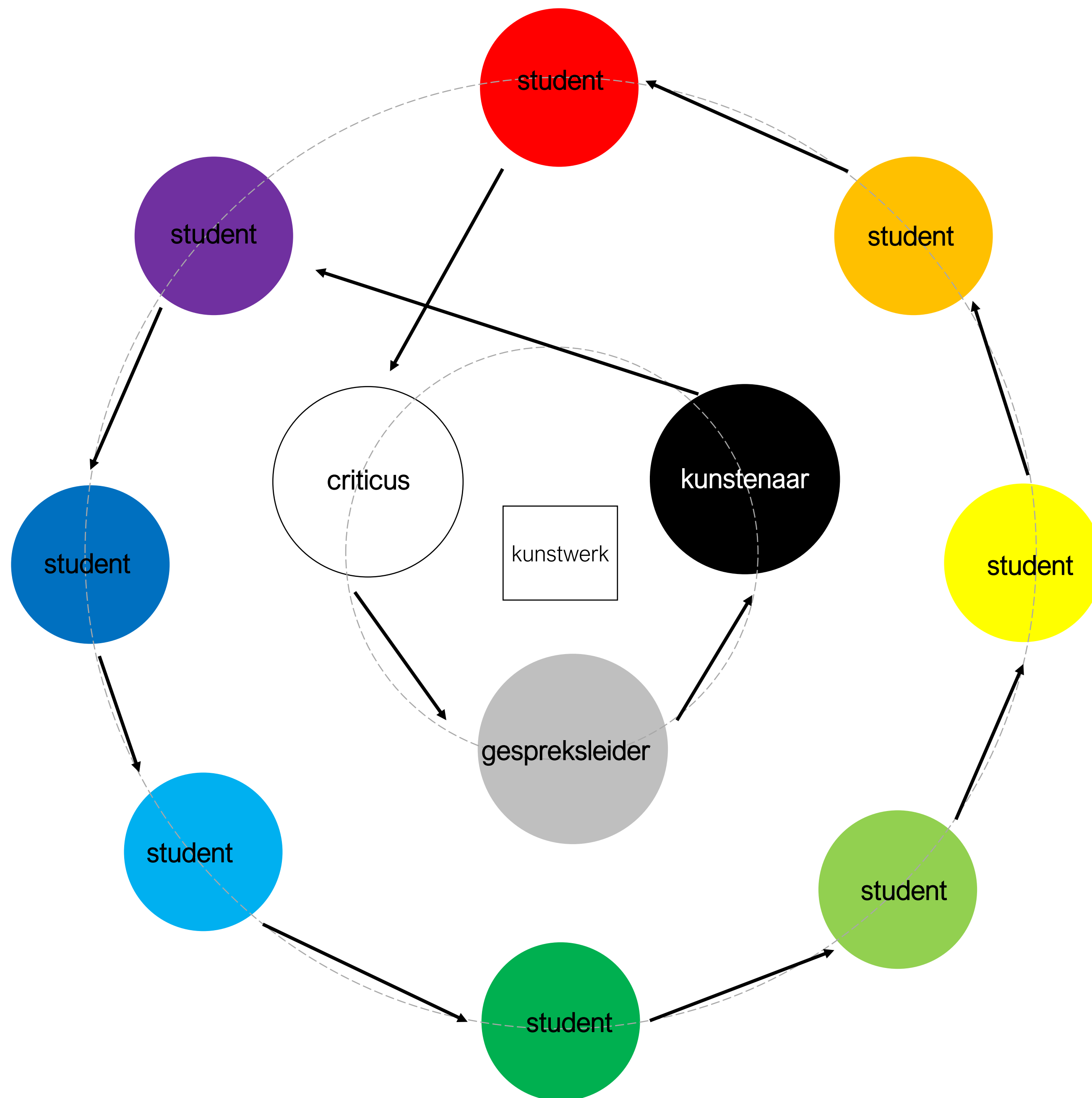
Vier randvoorwaarden (klimaat)

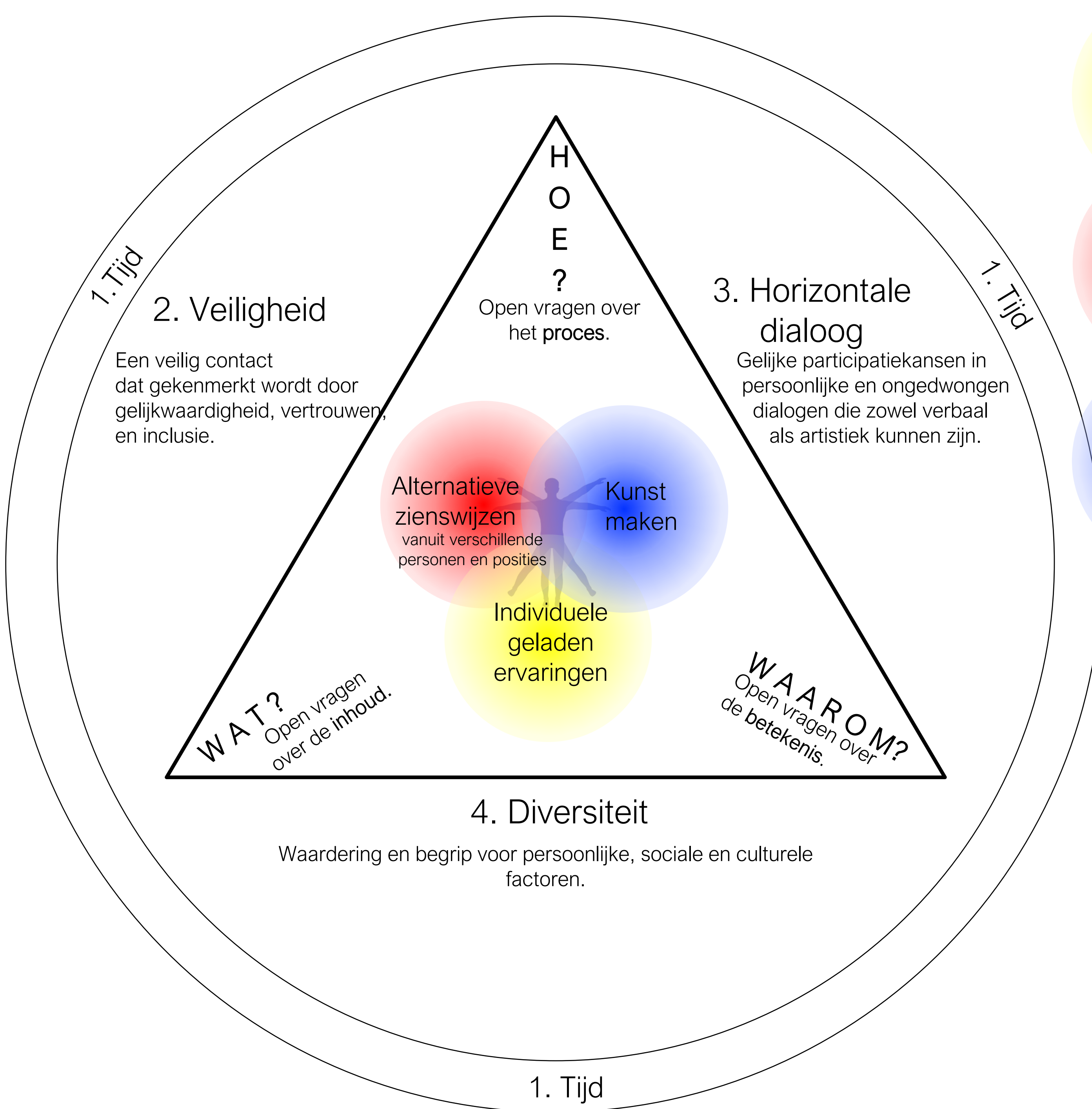
- a. Benader leerlingen als bronnen van kennis en ervaring.
- b. Er zijn verschillende waarheden vanuit uiteenlopende achtergronden. Elke is even veel waard en draagt bij aan een menswaardig bestaan en de betekenis van (zijn/haar) kunst.
- c. Er zitten in de klas geen Hollanders, Marokkanen, kampers of drillers, wel Marco, Wafae of Chantal. Laat niemand zich reduceren tot zijn etnische, sociaal economische achtergrond of geslacht. Ook niet als een leerling zich meent te moeten opwerpen als woordvoerder. Benader iedereen als individu.
- d. Wees je bewust van je positie als docent die vanuit de leerling bezien de waarheid in pacht heeft.
- e. Laat je niet verleiden tot het verlossende woord.

Ook inclusiviteit van verschillende soorten kennis en waarheden. Ook zelfkennis, persoonlijke narratieven.

Het begint met ervaringen zonder kijk- of ervaringswijzer. Zelf ervaren op hun eigen manier. Ervaringen die een beetje schuren (kunst- of levensecht).

Laat leerlingen vanuit verschillende standpunten de ervaringen met elkaar delen en onderzoeken. Dat kan verbaal maar ook artistiek.

Laat leerlingen artistiek werk maken en zo bewust mogelijke keuzes maken over hoe de inhoud, het beeldend werk proces en betekenis met elkaar (moeten gaan) samenhangen. Ook dat werkproces wordt ervaren en besproken enz.

Bij de besprekingen is er aandacht voor:
de inhoud (wat),
het proces (hoe) en
de betekenis (waarom).

Maar ook voor handen, hart en hoofd

Bel gerust 06 15 43 08 85 of [bel mij terug](#)

Pers en media | Spreker worden | Vraag en antwoord

voorlichting
opscholen.nl

Home Over ons Referenties Aanbod ▾ Digitaal Nieuws Blogs Contact [IK WIL MEER WETEN](#)

voorlichting Drank & drugs

 Voor leerlingen, ouders of docenten

 Voor alle soorten onderwijs

Voorlichting aanvragen

Brochure downloaden

Contact opnemen

 Bellen **06 15 43 08 85**

 Of een [mailtje](#) sturen..

Waarom wij?

 Altijd met passie door een enthousiaste jonge spreker

 Van tevoren contact over specifieke wensen vanuit jouw school

 Interactieve en vlotte manier van presenteren

Uitgaan, drankspelletjes, comazuipen, indrinken.. Bijna alle jongeren krijgen hiermee te maken, vaak op een moment dat ze er nog weinig over hebben nagedacht. Onvoorbereid maakt kwetsbaar.

Inhoud

Kennis over risico's, preventieve maatregelen, maar ook wet- en regelgeving zullen worden vergroot. Ondanks een landelijke preventieve aanpak, zullen er jongeren zijn die toch drugs gebruiken bij het uitgaan. Voor deze doelgroep focussen we vooral op de risico's en schadebeperkende maatregelen. Verder dagen we de deelnemers uit om kritisch na te denken over het gebruik van deze middelen.

Ouders en docenten vormen belangrijke doelgroepen voor een preventieve aanpak van drank en drugs gebruik bij jongeren, omdat zij de kinderen normen bijbrengen en invloed kunnen uitoefenen in de vorm van toezicht. Verder voeren ouders vaak de eerste gesprekken over drugs. Het is daarom belangrijk dat ouders zich gesteund voelen door een school en omgeving, die oog hebben voor gezond gedrag van een leerling.

Wat levert de voorlichting Drank en drugs op?

De kennis van alle deelnemers zal worden vergroot. Jongeren die hebben deelgenomen zullen zich daarom bewuster zijn van hun eigen wensen, grenzen en bijvoorbeeld de invloed van groepsdruk op hun gebruik van drank en drugs. Ouders en docenten zullen zich gesteund voelen, wat een positief effect kan veroorzaken op de opvoeding van leerlingen.

Wat? inhoudelijke vragen	Hoe? procesvragen	Waarom? Betekenisvragen
Wat heb je gezien, gehoord, geroken, gevoeld enz? En wat heb jij hetzelfde gezien of misschien wat anders? Wat zijn de verschillen? Wat kun je mij erover vertellen? Wat nog meer? Wat wil je ervan weten? Wat maakt je nieuwsgierig? Wat zou je ervan willen leren? Wat is het materiaal, geschiedenis, concept, techniek? Wat wil je communiceren / maken? Wat voelde je erbij? Welke andere gevoelens spelen hierbij een rol bij jou? Maak de volgende zin af: “Als ik dit zie, hoor, ruik of proef dan voel ik mij... Wat denk je erbij? Wat denk je er nog meer bij? Welke andere gedachten spelen hierbij een rol bij jou? Wat wil je ermee (doen)? Welke acties, handelingen, gedrag spelen hierbij een rol bij jou? Maak de volgende zin af: “Als ik dit zie, hoor, ruik of proef dan wil/doe ik Wat wil je onderzoeken?	Hoe keek, luisterde, voelde je (op die manier)? Hoe zou je het anders kunnen bekijken, beluisteren, ruiken of proeven? Hoe zou je de belangrijkste ervaren verschillen tussen je klasgenoten en jezelf beschrijven? Hoe kom je er meer over te weten? Hoe maakt het werk je nieuwsgierig? Hoe kom je achter het materiaal, geschiedenis, concept, techniek? Hoe bewerk je dit materiaal denk je? Hoe wil je het communiceren / maken? Hoe worden deze gevoelens bij je opgeroepen? Welke gevoelens volgen op je eerste reactie? Zit hierin ook een bepaalde volgorde? Hoe worden andere gedachten over deze ervaring bij jou aangezet? Wat is jouw aanpak om hiermee om te gaan? Welke aanpak past bij jouw startidee? Hoe spelen ideeën over de aanwezige mogelijkheden en beperkingen een rol bij jou in je aanpak? Hoe kan jouw omgeving je hierbij het beste ondersteunen? Hoe kom je tot jouw (winnend) startidee om te gaan maken? Hoe ben je tot je (winnend) startidee gekomen? Hoe ga je het aanpakken? Hoe laat je ruimte om verander(en)de inzichten later nog te verwerken in je werk? Hoe zou je de omstandigheden voor de realisering van jouw werk zelf kunnen verbeteren?	Waarom keek, luisterde, voelde je (op die manier)? Waarom zou je het anders bekijken, beluisteren, ruiken of proeven? Waarom ervaren je klasgenoten en jij het op een anderen manier? Waarom heb je die kennis nodig? Waarom maakt het werk je nieuwsgierig? Waarom heeft dit werk dit materiaal, deze geschiedenis, dit concept, deze techniek? Waarom koos de kunstenaar daarvoor? Waarom kies jij ervoor? Waarom wil je het communiceren / maken? Waarom worden dit/deze gevoel(ens) bij je opgeroepen? Waarom volgen deze gevoelens op je eerste reactie? Waarom worden deze andere gedachten over deze ervaring bij jou aangezet? Waarom wil je het op deze manier aanpakken? Waarom past deze aanpak bij jouw startidee? Waarom laat je de aanwezige kaders zo bepalend (of juist zo onduidelijk) zijn voor jouw aanpak? Waarom wil je dit startidee onderzoeken? Waarom ga je het op deze manier aanpakken? Waarom heb je (juist deze) feedback verwerkt in je werk?

Phronèsis: praktische wijsheid.

Serendipiteit: een waardevolle vondst waar je niet naar opzoek was.

atlas contact

HET IS AAN ONS

Waarom we de kunstenaar
in onszelf nodig hebben
om de wereld te redden

**Merlijn
Twaalfhoven**

DUS...

wat is er onzeker?

wat zie je allemaal?

wat voel je?

hoe kun je dit uiten?

wat kun je je voorstellen?

hoe kun je een droom vormgeven?

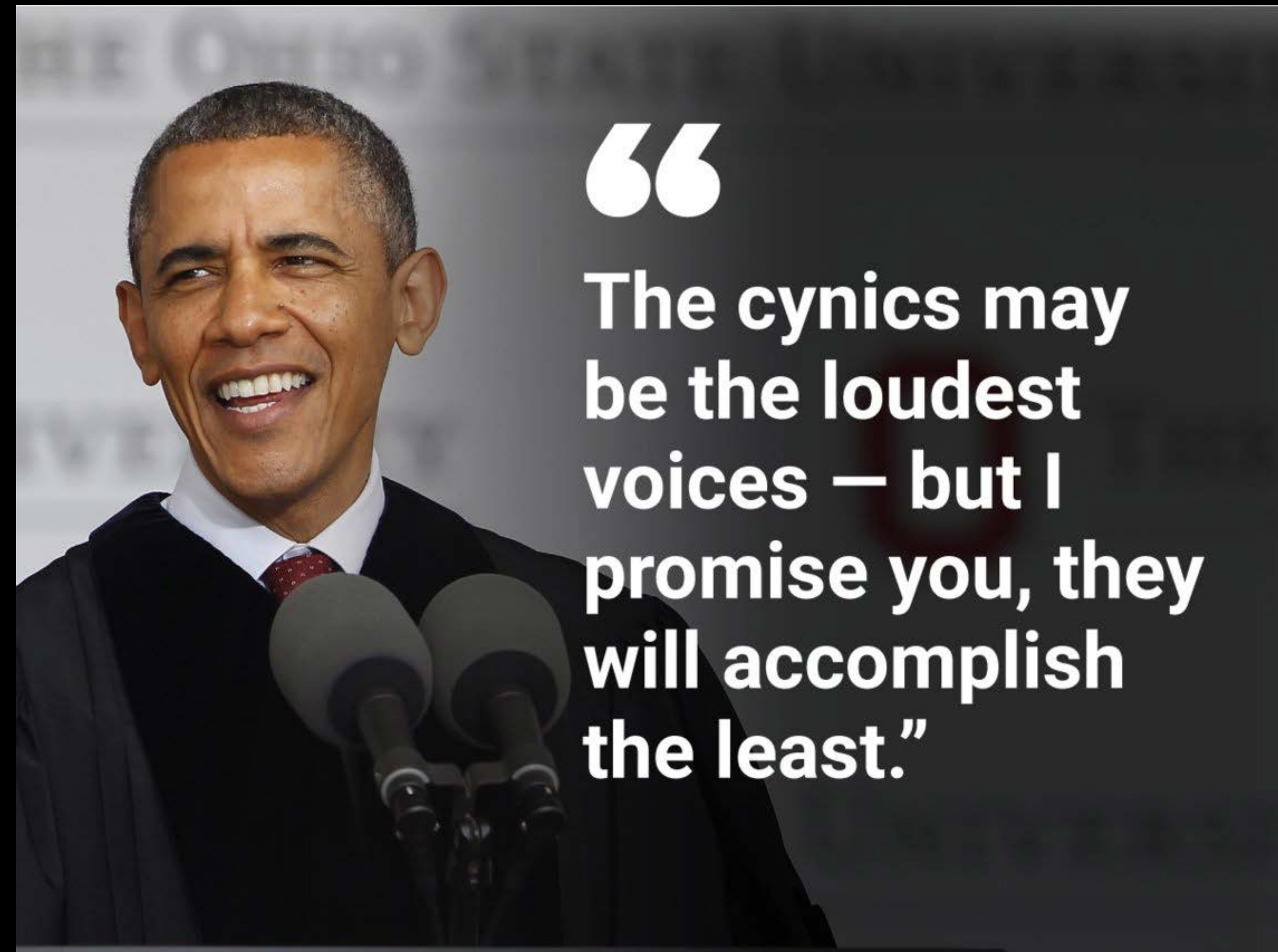
waar kun je met anderen dit maakproces delen?

1. Op mijn school bepalen de docenten de opdrachten voor de leerlingen.

2. Op mijn school bepalen de docenten hoe (proces) de opdracht wordt uitgevoerd.

3. Op mijn school bepalen de docenten de criteria waarop het werk van de leerling wordt beoordeeld.

4. Op mijn school beoordelen alleen de docenten.

“

The cynics may
be the loudest
voices — but I
promise you, they
will accomplish
the least.”

Kunst ist die
höchste Form
von Hoffnung —
ganz sicher.

Voor meer informatie

Melvin Crone: melvin.crone@ahk.nl of via LinkedIn

Download het onderzoek op de website van het lectoraat kunsteducatie van de AHK

Beluister de podcast op iTunes of Springcast